

Autor: Bernard Stark

TEST PRZED MATURĄ 2007

PRZYKŁADOWY ARKUSZ EGZAMINACYJNY Z GEOGRAFII

POZIOM PODSTAWOWY

Czas pracy 120 minut

Instrukcja dla zdającego

1. Sprawdź, czy arkusz egzaminacyjny zawiera 11 stron (zadania 1–25) i barwną mapę. Ewentualny brak zgłoś przewodniczącemu zespołu nadzorującego egzamin.
2. odpowiedzi zapisz w miejscu na to przeznaczonym przy każdym zadaniu.
3. Pisz czytelnie. Używaj długopisu/pióra tylko z czarnym tuszem/atramentem.
4. Nie używaj korektora, a błędne zapisy wyraźnie przekreśl.
5. Pamiętaj, że zapisy w brudnopisie nie podlegają ocenie.
6. Podczas egzaminu możesz korzystać z ołówka i gumki (wyłącznie do rysunków), linijki.

Życzymy powodzenia!

Za rozwiązanie
wszystkich zadań
można otrzymać
łącznie
50 punktów

WYDAWNICTWO PEDAGOGICZNE

Arkusz przygotowany przez Wydawnictwo Pedagogiczne OPERON na wzór oryginalnego arkusza maturalnego.

Do rozwiązania zadań 1–7. wykorzystaj załączoną barwną mapę fragmentu Parku Narodowego „Ujście Warty” oraz własną wiedzę.

Zadanie 1. (2 pkt)

Korzystając ze skali mapy, oblicz odległość rzeczywistą (w km) w linii prostej między leśniczówkami w Czarnowie i Chartowie.

Miejsce na obliczenia

Odpowiedź:

Zadanie 2. (1 pkt)

W jakim kierunku należy wyjechać ze Słońska, aby dostać się do Kostrzyna nad Odrą?

Odpowiedź:

Zadanie 3. (2 pkt)

Na podstawie mapy wykonaj poniższe zadania.

a) Odszukaj najwyższe wzniesienie znajdujące się na mapie i podaj jego wysokość,

wysokość wzniesienia:

b) Znajdź poziomice o najniższej wysokości znajdującą się w kwadracie, gdzie znajduje się najwyższe wzniesienie i oblicz różnicę wysokości między nimi.

Miejsce na obliczenia

Odpowiedź:

Zadanie 4. (2 pkt)

Na podstawie analizy treści mapy oraz własnej wiedzy podaj, jakie elementy środowiska przyrodniczego zdecydowały o utworzeniu Parku Narodowego „Ujście Warty”.

1.

2.

3.

Zadanie 5. (1 pkt)

Podkreśl właściwą odpowiedź.

Dominującą działalnością rzeźbotwórczą charakterystyczną dla biegu Warty na terenie przedstawionym na mapie jest:

- a) erozja wgłębna,
- b) erozja boczna,
- c) erozja wsteczna,
- d) akumulacja rzeczna.

Zadanie 6. (2 pkt)

Porównaj kwadraty A4 i D5, wskazując trzy różnice między nimi dotyczące elementów środowiska przyrodniczego.

- 1.
- 2.
- 3.

Zadanie 7. (1 pkt)

Podaj dwie formy ochrony przyrody występujące na obszarze przedstawionym na mapie.

- 1.
- 2.

Zadanie 8. (2 pkt)

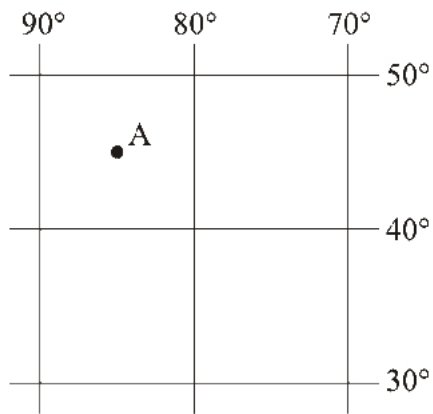
Podkreśl odpowiedzi, w których mowa jest o:

- typie żyznych gleb, które powstają na obszarach zarastających bagien,
- nazwie lasów liściastych występujących w strefie podmokłej, okresowo zalewanej lub mocno wilgotnej dolin rzecznych.

A. czarnoziemy	E. bory
B. mady	F. łęgi
C. rędziny	G. olsy
D. czarne ziemie	H. grądy

Zadanie 9. (1 pkt)

Określ położenie geograficzne punktu A, zakreślając odpowiednią odpowiedź.

- a) $\lambda - 85^\circ\text{N}$; $\varphi - 45^\circ\text{W}$ b) $\lambda - 85^\circ\text{E}$; $\varphi - 45^\circ\text{S}$
 c) $\lambda - 85^\circ\text{S}$; $\varphi - 45^\circ\text{E}$ d) $\lambda - 85^\circ\text{W}$; $\varphi - 45^\circ\text{N}$

Zadanie 10. (2 pkt)

Spośród podanych elementów (stref klimatycznych, roślinnych oraz charakterystycznych dla nich gleb) wybierz właściwe i uzupełnij tabelę.

Strefa klimatyczna: równikowa, podrównikowa, zwrotnikowa, podzwrotnikowa, umiarkowana ciepła, polarna

Strefa roślinna: sawanna, makia, step, las mieszany, tajga, tundra

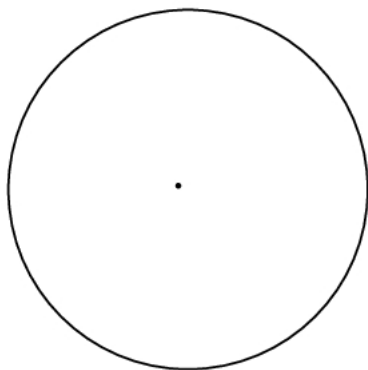
Gleby: laterytowe, szaroziemy, buroziemy, brunatne, bielice, tundrowe

Strefy klimatyczne	Strefy roślinne	Gleby
.....	las deszczowy (dżungla)
umiarkowana chłodna
.....	czarnoziemy
subpolarna

Zadanie 11. (2 pkt)

Na podstawie danych w tabeli wykonaj diagram kołowy oraz sformułuj wniosek dotyczący ukształtowania powierzchni Afryki.

Lp.	Wysokość [m n.p.m.]	Powierzchnia [mln km ²]	Powierzchnia [%]
1	do 300	6,7	22,5
2	300–1000	16,6	55,7
3	powyżej 1000	6,5	21,8
		29,8	100

Wniosek:

.....
.....

Zadanie 12. (2 pkt)

Napisz, jaka jest zależność między atmosferą a litosferą, podając przykłady.

Przykład wpływu atmosfery na litosferę:

.....
.....

Przykład wpływu litosfery na atmosferę:

.....
.....

Zadanie 13. (2 pkt)

Do każdego z podanych opisów form polodowcowych, wpisz właściwą nazwę spośród podanych poniżej.

Formy polodowcowe: ozy, moreny czołowe, drumliny, mutony, kemy, sandry.

a) pagórki, o wysokości od kilkunastu centymetrów do kilkudziesięciu metrów, powstające w wyniku egzaracji podłoża skalnego przez poruszający się po nich lodowiec
.....

b) rozległe, płaskie stożki napływowe zbudowane ze żwirów i piasków osadzonych i wypłukanych przez wody pochodzące z topnienia lądolodu,

c) owalne wzgórza, ułożone prostopadle do czoła lądolodu, o podłużnym, asymetrycznym profilu (bardziej stromy stok występuje od strony, z której nasuwał się lądolód)
.....

d) wały, silnie wydłużone pagórki o wysokości najczęściej kilkunastu metrów i długości nawet kilkudziesięciu kilometrów, wyniesione wskutek osadzania piasku i żwiru przez wody płynące pod lodowcem w rynnach,

Zadanie 14. (3 pkt)

Zagrożenia mokradeł

Obszary wodno-błotne retencjonują i oczyszczają wodę, przeciwdziałają powodziom, zapobiegają pożarom i mają niewymierne znaczenie ekologiczne, tworząc jedne z najbardziej produktywnych ekosystemów na świecie wraz z ich zespołami roślinnymi i zwierzęcymi.

Zanieczyszczenie wód jest zwykle postrzegane przez społeczeństwo jako największe zagrożenie ekosystemów wodnych. Jednak dużo większym zagrożeniem dla obszarów wodno-bagiennych jest obecnie ich odwodnienie. Dotychczas osuszano tysiące obszarów błotnych, przede wszystkim torfowisk, chcąc je „uproduktywnić” dla celów rolniczych i „zoptymalizować ich stosunki wodne”. Począwszy od XVIII wieku przez prawie trzy stulecia w Europie Środkowej dominowało dążenie do „uproduktywnienia nieużytecznych bagien”. Najczęściej oznaczało to ich odwodnienie. Takie postrzeganie mokradeł zdominowało europejskie rolnictwo i leśnictwo, a nawet utrwaliło się w ówczesnej literaturze. W rezultacie prawie wszystkie torfowiska na ziemiach obecnej Polski pocięto siecią rowów odwadniających. Ochrona mokradeł pozostaje też w konflikcie z eksploatacją torfu, a problem ten można co najwyżej złagodzić, ale nie w pełni rozwiązać.

Niektóre ekosystemy mokradłowe związane są z określonymi formami ich użytkowania gospodarczego. Chodzi tu przede wszystkim o obszary rolnicze: wilgotne łąki i pastwiska oraz ekstensywne koszenie i wypas. Tradycyjny rytm umiarkowanego użytkowania jest nierozłącznie wpisany w ich charakter, jest warunkiem ich istnienia i zachowania związanej z nim różnorodności biologicznej. Na przykład wilgotne pastwiska w dolinach rzecznych są biotopami licznych gatunków ptaków. Różne typy wilgotnych łąk gromadzą cenną florę, z licznymi gatunkami storczyków i mieczykami. W związku z intensyfikacją metod chowu bydła zmniejszyło się zapotrzebowanie na turzyce i trawy o niskiej wartości paszowej, tradycyjnie używane jako ściółka. Doprowadziło to do całkowitego już niemal zaniku łąk jednokosnych, na których następuje obecnie szybka sukcesja roślinności. Podobnie zaprzestaje się też pastwiskowego użytkowania nieurodzajnych siedlisk, których unikalne flora i fauna były uzależnione od prowadzenia ekstensywnego wypasu.

Unia Europejska w ramach swojej polityki rolnej, zabiega o utrzymanie tradycyjnych, ekstensywnych form gospodarki rolnej, m.in. po to, by chronić związaną z półnaturalnymi ekosystemami różnorodność biologiczną.

Opracowanie własne na podstawie:
W. Dembek, P. Pawlaczyk, J. Sienkiewicz, P. Dzierża
Obszary wodno-błotne w Polsce, 2004.

a) Sformułuj główny problem, jaki został przedstawiony w powyższym tekście.

.....
.....

b) Na podstawie tekstu źródłowego przedstaw dwie korzyści ekonomiczne i dwa rodzaje zagrożeń ekologicznych, jakie wynikają z osuszania terenów bagiennych.

Korzyści ekonomiczne:

1.

2.

Zagrożenia ekologiczne:

1.

2.

Zadanie 15. (1 pkt)

Podkreśl właściwą odpowiedź – przyczynę braku lasów w zachodniej części Sudetów.

- A. Kwaśne deszcze powstające w wyniku działalności przemysłowej (m.in. elektrowni spalających węgiel brunatny) w przygranicznej strefie Polski, Czech i Niemiec.
- B. Niesprzyjające warunki klimatyczne (zbyt krótki okres wegetacji) oraz słabe gleby górskie.
- C. Rabunkowa gospodarka leśna prowadzona w okresie powojennym, polegająca na nadmiernym wycinaniu lasów.
- D. Nasiloną erozja gleb wywołana przez obfite opady i częste powodzie będące wynikiem nasilającego się „efektu cieplarnianego”.

Zadanie 16. (2 pkt)

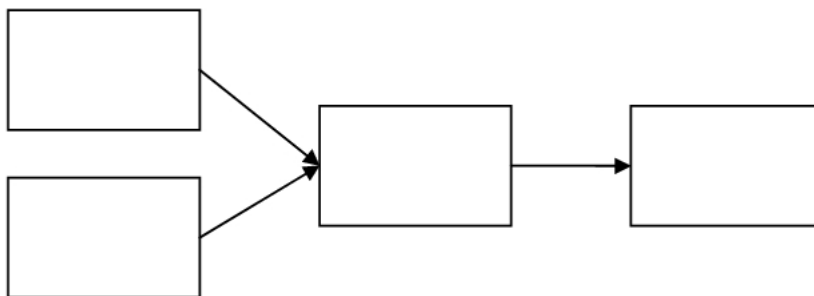
Gleba jest tworem przyrody stanowiącym powierzchniową warstwę łądów globu ziemskiego. Zaspokaja potrzeby roślin na składniki pokarmowe i wodę oraz zaopatruje ich korzenie w niezbędną ilość powietrza (tlenu) i ciepła, umożliwiając im normalny rozwój. Ulega jednak częstej degradacji poprzez niewłaściwe lub zbyt intensywne sposoby prowadzenia gospodarki rolnej.

Utwórz model przyczynowo-skutkowy procesu niszczenia gleby w wysoko rozwiniętym państwie europejskim o intensywnej uprawie ziemi. Zastosuj poniższe określenia.

- A. Zaburzenie równowagi chemicznej gleby
- B. Stosowanie środków ochrony roślin
- C. Zmniejszenie żyzności
- D. Nadmierne nawożenie zmniejszenie żyzności

PRZYCZYNY

SKUTKI

Zadanie 17. (2 pkt)

W podanych grupach skał wyszukaj i skreśl błędnie podany przykład skały.

- a) skały osadowe: piaskowiec, wapień, zlepieniec, andezyt,
- b) skały magmowe: granit, bazalt, gnejs, porfir
- c) skały metamorficzne: gabra, marmur, łupek krystaliczny, kwarcyt

Zadanie 18. (3 pkt)

Na podstawie tabeli znajdź właściwą odpowiedź.:

Urodzenia i zgony w Polsce na 1000 mieszkańców w latach 1950–2005.

	1950	1955	1960	1965	1970	1975	1980	1985	1990	1995	2000	2003	2005
Urodzenia	30,7	29,1	22,6	17,4	16,6	18,9	19,5	18,2	14,3	11,2	9,9	9,2	9,6
Zgony	11,6	9,6	7,6	7,4	8,1	8,7	9,9	10,3	10,2	10	9,6	9,6	9,7

- a) Rok, w którym odnotowano najwyższy przyrost naturalny:

.....

- b) Wielkość przyrostu naturalnego w 2003 roku:

.....

Sformułuj wniosek dotyczący tendencji zmian przyrostu naturalnego w latach 1985–2003.

.....

Zadanie 19. (2 pkt)

Podkreśl tylko cechy starzejącego się społeczeństwa:

- a) malejący wiek zawierania małżeństw
- b) rosnąca stopa bezrobocia
- c) wysoki odsetek ludności w wieku poprodukcyjnym
- d) niski odsetek ludności w wieku przedprodukcyjnym
- e) wysoki przyrost rzeczywisty
- f) niska stopa urodzeń i zgonów
- g) wysoki odsetek dzieci i młodzieży

Zadanie 20. (4 pkt)

Na podstawie danych z tabeli przedstawiającej zbiory i plony zbóż w 2003 roku, wybierz po dwa przykłady państw, w których dominuje intensywny i ekstensywny model gospodarki rolnej. Przedstaw trzy różnice między tymi formami gospodarki.

Państwa	Zbiory [mln t]	Plony [dt/ha]
Francja	54,9	61,3
Japonia	10,8	54,5
Kanada	50,2	27,4
Polska	23,4	28,7
Ukraina	19,6	17,5

1. Państwa prowadzące intensywne gospodarstwo rolne:

a)

b)

2. Państwa prowadzące ekstensywne gospodarstwo rolne:

a)

b)

3. Różnice między gospodarstwem intensywnym a ekstensywnym:

.....
.....
.....
.....
.....
.....

Zadanie 21. (2 pkt)

Wymień po dwa pozytywne i negatywne skutki inwestycji zagranicznych dla gospodarki Polski.

Skutki pozytywne:

1.

2.

Skutki negatywne:

1.

2.

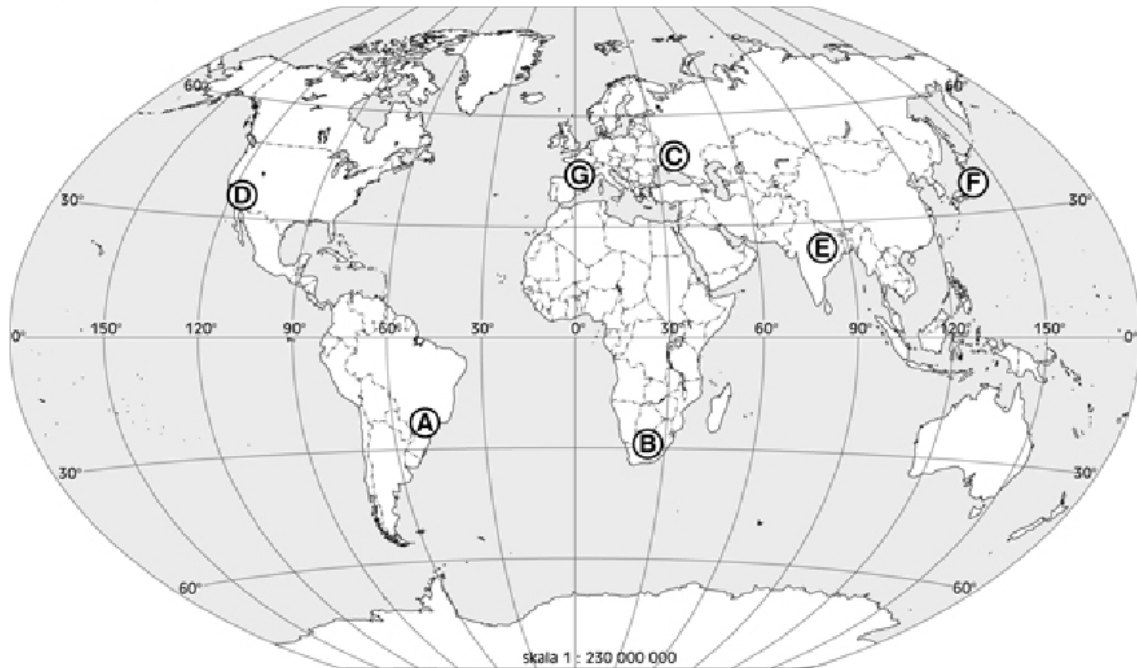
Zadanie 22. (1 pkt)

Podaj, jaki jest główny cel restrukturyzacji górnictwa węgla kamiennego w Polsce.

.....

Zadanie 23. (4 pkt)

Na mapie konturowej świata zaznaczono literami A, B, C, D, E, F, G wybrane okręgi przemysłowe świata.

a) Spośród zaznaczonych na mapie okręgów wypisz trzy, w których rozwinął się przemysł wysokich technologii.

.....

b) Podaj nazwę procesu przemiany tradycyjnych okręgów przemysłowych w tak zwane technopolie.

.....

c) Wymień dwa czynniki decydujące o lokalizacji przemysłów wysokich technologii.

.....

.....

Zadanie 24. (2 pkt)

Dopasuj odpowiednio skróty nazw agend Organizacji Narodów Zjednoczonych do podanych zadań, które wykonują te organizacje.

Agendy ONZ: UNESCO, IMF, UNICEF, UNHCR, FAO, WHO, ILO

Nazwa agendy

Opis zadań

..... – organizowanie pomocy żywnościowej dla ludności z krajów dotkniętych skutkami głodu i niedożywienia; dbałość o rozwój rolnictwa, leśnictwa i rybołówstwa

..... – zapewnienie pomocy humanitarnej dla uchodźców, bezpieczeństwa i ochrony w krajach, w których przebywają

Zadanie 25. (2 pkt)

Konflikty międzynarodowe na tle narodowościowym i separatystycznym powstają na skutek dążeń niektórych narodów do uzyskania niepodległości.

Do podanych nazw narodowości dopisz nazwę państwa, z którym walczą.

Palestyńczycy –

Tybetańczycy –.....

Czeczeńcy –.....

Baskowie –.....

Kurdowie –.....